

Pressinformation

Skolelevers drogvanor 2003

Sammanfattning av resultaten

Hvitfeldt, Andersson och Hibell: *Skolelevers drogvanor 2003*. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN).

Sammanfattning

Den ökningstrend i andelen elever som använt narkotika som observerades under 1990-talet har brutits i de två senaste årens studier. Den genomsnittliga alkoholkonsumtionen har minskat. De flesta övriga variablerna rörande alkohol visar även de på en nedgång eller stabilisering. Andelen rökare har minskat bland såväl pojkarna som flickorna. Detsamma gäller andelen snusare bland pojkarna.

Inledning

Sedan 1971 har årliga undersökningar genomförts av skolungdomars alkohol-, narkotika-, tobaks- och sniffningsvanor. Undersökningarna har utförts på riksrepresentativa urval i årskurs 9. Undersökningarna har genomförts som anonyma gruppenkäter i klassrummen. I 2003 års undersökning deltog 5 226 elever i årskurs 9. Bortfallet på grund av frånvaro vid undersökningstillfället var 14 %.

Vissa begrepp som förekommer i tabellerna, t ex *intensivkonsumtion* och *alkoholkonsument*, kan behöva förklaras närmare.

Intensivkonsumtion (tidigare kallad storkonsumtion) innebär att man dricker alkohol motsvarande minst en halv halvflaska sprit *eller* en helflaska vin *eller* 4 burkar starköl *eller* samma mängd blanddrycker (t ex cider och alkoläsk) *eller* 6 burkar folköl vid samma tillfälle.

Alkoholkonsument. För att bli klassificerad som alkoholkonsument i föreliggande undersökning är det tillräckligt att vederbörande ”en gång om året eller mer sällan” dricker antingen ett glas öl (gäller ej lättöl), 2 cl av s k blanddrycker, 2 cl vin eller 2 cl sprit. Denna definition har erhållits genom att kombinera den lägsta konsumtionsfrekvensen i frågeformuläret med den lägsta konsumtionskvantiteten för varje dryck. Alla personer som svarat på frågan om frekvensen och kvantiteten för de drycker som ingått har klassificerats som alkoholkonsumenter eller icke-konsumenter.

Resultat

Alkoholkonsumenter. I årets studie var andelen alkoholkonsumenter 75 % bland flickorna och 70 % bland pojkarna. Detta är färre än vad som uppmättes under 1990-talets slut och bekräftar den nedgång som sågs redan förra året.

Konsumenter av olika drycker. I de senaste undersökningarna var det färre elever som uppgav att de dricker *folköl*, *starköl*, *vin* och *sprit* jämfört med tidigare år. Andelen

konsumenter av s k *blanddrycker* (cider, alkoholisk, wine coolers etc) var relativt stabil bland pojkarna och ökade något bland flickorna.

Genomgående gäller att det är vanligare bland pojkar än bland flickor att dricka *öl*. För *vin* och s k *blanddrycker* gäller det omvända förhållandet. Det har de senaste åren varit fler *sprit*konsumenter bland flickorna än bland pojkarna.

Andelen elever som svarat att de druckit *hembränt* under de senaste 12 månaderna var år 2003 ca 25 %. Detta är en minskning jämfört med 1990-talets slut då andelen uppgick till ca 40 %.

Konsumtionsvanor. Under de senaste åren har andelen som uppgett att de dricker förhållandevis stora mängder *folköl*, *sprit* och *vin* minskat. Som exempel kan nämnas att andelen som svarade att de brukar dricka 35 cl *sprit* eller mer minskade 24 % 2002 till 19 % 2003 hos pojkarna och från 17 till 15 % bland flickorna.

I början av 1990-talet ökade andelen pojkar som uppgev att de *intensivkonsumerade* någon gång i månaden eller oftare. Därefter var värdena relativt oförändrade (ca 30 %) för att minska något i årets undersökning (26 %). Flickornas värden ökade till mitten på 1990-talet (24 % 1993) och har sedan planat ut på den nivån (23 % 2003).

Vissa av eleverna i nian berusar sig förhållandevis ofta och de som svarat att de känner sig berusade "varje" eller "nästan varje gång" de dricker ökade såväl bland pojkarna som bland flickorna i slutet av 1980-talet. Pojkarnas andel var därefter i stort sett oförändrad strax under 40 %, för att minska förra året och minska ytterligare i årets undersökning (30 % 2003). Flickornas andel ökade från 29 % 1989 till 42 % 1995. År 2003 var motsvarande värde 35 %.

Tobak. I årets undersökning var andelen rökare 20 % bland pojkarna och 30 % bland flickorna. Dessa siffror bekräftar den minskningstendens som kunnat ses tidigare år. Bland pojkarna har även andelen *snusare* sjunkit under de senaste åren.

Det är fler flickor än pojkar som röker medan förhållandet är det motsatta när det gäller *snusning*, vilket för övrigt är mycket ovanligt bland flickorna.

Narkotika. Andelen elever som någon gång använt narkotika minskade betydligt under 1970- och 1980-talen. År 1989 låg andelen som använt narkotika på sin lägsta nivå (3 %), men ökade därefter gradvis, först bland pojkarna och därefter bland flickorna. Ökningarna från ett år till ett annat var inte stora, men sammantaget blev förändringen betydande. Sålunda var värdena ungefär tre gånger så höga i 2001 års undersökning (10 % bland pojkarna och 9 % bland flickorna). I 2002 års undersökning minskade andelen som använt narkotika och i årets undersökning är värdet ytterligare en procentenhet lägre (7 % bland såväl pojkarna som flickorna).

Sniffning. Förändringarna av sniffningsvanorna har varit likartad narkotikavanornas utveckling. I årets undersökning var det 8 % av pojkarna och 6 % av flickorna som uppgev att de någon gång sniffat.

Dopning. I 1993 års undersökning infördes några frågor om dopning. Bland pojkarna har det i samtliga undersökningar sedan dess varit mellan 0 och 1 % som uppgett att de använt anabola steroider. I årets undersökning har 1 % (d v s ett värde överstigande 0,4 %) av pojkarna svarat att de använt anabola steroider och värdet för tillväxthormon var 0 %. Bland flickorna har värdena för både anabola steroider och tillväxthormon legat på 0 % sedan 1993.

Upplysningar om undersökningen lämnas av:

Thomas Hvitfeldt 08-412 46 09

Björn Hibell 08-412 46 07

CAN, Box 70 412, 107 25 STOCKHOLM Tel: 08-412 46 00 Fax: 08-10 46 41

Pojkar													
År	71	74	79	86	89	91	93	95	97	99	01	02	03
Alkohol													
Alkoholkonsumenter	91	87	86	79	77	78	78	77	76	73	76	74	70
Konsumenter av folköl	.	.	70	65	62	70	68	68	67	58	56	53	47
Konsumenter av starköl	.	.	67	59	60	64	64	58	58	55	58	53	50
Konsumenter av vin	74	71	72	66	52	55	51	46	45	41	42	37	34
Konsumenter av sprit	76	76	75	67	65	71	68	63	63	63	64	59	53
Konsumenter av blanddrycker (cider, alkohölsk etc.)	62	68	66	65
5 burkar folköl eller mer/dryckestillfälle	.	.	24	20	21	23	25	31	30	25	19	20	15
5 burkar starköl eller mer/dryckestillfälle	.	.	21	14	15	16	16	15	14	14	16	16	15
60 cl vin eller mer/dryckestillfälle	24	18	21	20	14	14	13	12	11	8	8	6	5
35 cl sprit eller mer/dryckestillfälle ^a	38	38	42	27	25	27	27	25	26	27	27	24	19
5 flaskor blanddrycker eller mer/dryckestillfälle	11	11	10	9
Druckit "hembränt" de senaste 12 månaderna	34	38	42	40	41	35	28	24
Intensivkonsumtion ^b någon gång/mån eller oftare	.	32	35	23	26	29	30	29	29	30	30	29	26
Berused varje/nästan varje gång man dricker	.	43	40	33	37	39	39	39	38	37	38	35	30
Tobak													
Röker ^c	41	31	21	17	23	19	20	19	17
Röker (frågan något ändrad 1997)	28	30	30	25	20
Snusar ^d	.	25	29	24	20	16	17	19	17
Snusar (frågan något ändrad 1997)	21	23	27	25	24
Narkotika													
Har haft möjlighet att prova narkotika ^e	30	21	19	13	13	14	17	22	26	27	25	26	23
Använt narkotika ^f	14	8	7	5	3	4	5	7	8	9	10	8	7
Sniffat													
	.	.	.	8	6	6	9	12	10	13	8	9	8
Dopning													
Använt anabola steroider	1	0	1	0	1	1	1
Använt tillväxthormon	1	0	0	0	1	1	0

^a Till och med 1996: 37 cl.

^b Intensivkonsumtion = ½ flaska sprit eller 1 helflaska vin eller fyra burkar starköl eller 4 burkar blanddrycker eller sex burkar folköl vid samma tillfälle.

^c Rökfrågan formulerades om 1983. Data före detta år är alltså inte direkt jämförbara med senare år.

^d Snusfrågan ändrades något 1983 och 1991 vilket bör beaktas vid tolkningen av resultaten.

^e Frågeställningen omformulerades något 1983 vilket bör beaktas vid tolkningen av resultaten. Värdena är beräknade på dem som aldrig provat narkotika.

^f Vissa värden från tidigare år justerades 1999 efter genomgång av data

Flickor													
År	71	74	79	86	89	91	93	95	97	99	01	02	03
Alkohol													
Alkoholkonsumenter	90	89	90	77	74	76	77	78	78	78	79	75	75
Konsumenter av folköl	.	.	64	51	49	56	60	63	61	49	45	42	41
Konsumenter av starköl	.	.	66	43	48	53	54	52	51	47	46	44	43
Konsumenter av vin	82	78	81	70	59	65	59	65	61	61	62	56	53
Konsumenter av sprit	72	75	81	65	63	70	67	69	68	67	66	63	61
Konsumenter av blanddrycker (cider, alkohläsk etc.)	73	75	71	73
5 burkar folköl eller mer/dryckestillfälle	.	.	9	5	6	9	12	17	16	10	7	8	7
5 burkar starköl eller mer/dryckestillfälle	.	.	9	3	3	5	5	3	4	4	4	4	5
60 cl vin eller mer/dryckestillfälle	8	7	13	11	9	10	10	14	13	9	8	7	5
35 cl sprit eller mer/dryckestillfälle ^a	12	16	27	12	12	13	15	13	15	16	17	17	15
5 flaskor blanddrycker eller mer/dryckestillfälle	7	4	5	6
Druckit "hembränt" de senaste 12 månaderna	30	35	43	39	40	37	31	28
Intensivkonsumtion ^b någon gång/mån eller oftare	.	19	30	14	17	20	22	24	23	22	25	24	23
Berused varje/nästan varje gång man dricker	.	34	34	27	29	35	36	42	39	36	38	36	35
Tobak													
Röker ^c	47	45	34	22	30	27	26	27	25
Röker (frågan något ändrad 1997)	37	36	36	34	30
Snusar ^d	.	4	6	2	3	1	0	1	1
Snusar (frågan något ändrad 1997)	3	3	5	5	6
Narkotika													
Har haft möjlighet att prova narkotika ^e	34	27	20	10	12	14	16	23	26	24	25	24	23
Använt narkotika ^f	16	7	6	3	3	3	5	5	7	7	9	8	7
Sniffat	.	.	.	8	6	3	4	7	7	11	8	7	6
Dopning													
Använt anabola steroider	0	0	0	0	0	0
Använt tillväxthormon	0	0	0	0	0	0

^a Till och med 1996: 37 cl.

^b Intensivkonsumtion = ½ flaska sprit eller 1 helflaska vin eller fyra burkar starköl eller sex burkar folköl vid samma tillfälle.

^c Rökfrågan formulerades om 1983. Data före detta år är alltså inte direkt jämförbara med senare år.

^d Snusfrågan ändrades något 1983 och 1991 vilket bör beaktas vid tolkningen av resultaten.

^e Frågeställningen omformulerades något 1983 vilket bör beaktas vid tolkningen av resultaten. Värdena är beräknade på dem som aldrig provat narkotika.

^f Vissa värden från tidigare år justerades 1999 efter genomgång av data